

EEN IMPRESSIE VAN WATERVOGELS IN ITALIE

Egbert Boekema.

In tegenstelling tot andere landen rond de Middellandse Zee, bezit Italië geen befaamde moerasgebieden zoals de Camargue. Mede hierdoor wordt Italië minder door buitenlandse vogelaars bezocht. Een bezoek aan een biochemie-congres in Zuid-Italië vormde voor mij de aanleiding om moerasgebieden langs de kust van de Adriatische Zee te bekijken.

De oostkust van Italië is grotendeels heuvelachtig tot bergachtig en bovendien tamelijk recht. In het noorden wordt de 'laars' begrensd door de Po-vlakte. Daar liggen de meeste moerassen, vooral in de eigenlijke delta. In de laars zelf liggen twee vlakke gebieden ten noorden en zuiden van de uitstekende knobbel van het Gargano-gebergte. Aan de noordzijde liggen twee meren, het Lago di Lesina en Lago di Varano. Ze zijn iets groter dan het Tjeukemeer en worden door een duinstrook van één kilometer breedte van de zee gescheiden. Ten zuiden van het Gargano-gebergte ligt een laagvlakte die momenteel voornamelijk groot-schalig akkerbouwgebied, vergelijkbaar met Flevoland, omvat. Hier en daar liggen enige moerasgebieden en uitgespaarde grassteppen met veel zeekraal. Deze moerassen werden eind mei 1983 doorkruist op zoek naar vogels.

Binnen een gebied van ongeveer 25 bij 15 km liggen drie interessante moerassen:

Het grootste ligt even ten zuiden van Manfredonia en is sinds 1979 een beschermd reservaat van ongeveer 2000 ha. Naast enig drassig grasland gaat het om een moeras dat uit rietland en open water bestaat, vergelijkbaar met een stukje van de Oostvaardersplassen. Een hek van over de twee meter is er omheen geplaatst om jagers te weren. Een kleiner moeras van ongeveer 1000 ha ligt naast het plaatsje Zapponeta. Dit moeras is echter een jacht-reservaat, wat aan de duizenden lege patroonhulzen dadelijk te zien valt.

In het broedseizoen was het er volkomen rustig. Naast veel open ondiep water zijn er biesen- en russenvelden met hier en daar riet. Het zuidelijkste deel van de kustvlakte is omgevormd tot een zoutpannengebied van vele kilometerslang. Een deel is tot echt reservaat verheven. Aan de zuidzijde ligt de plaats Margherita di Savoia, waar een zoutfabriek staat.

Tabel 1

Mogelijke (aantallen tussen haakjes) en waarschijnlijke/zekere broedvogels in het kustgebied ten zuiden van de Gargano. Aantallen voor de drie grootste moerasgebieden.

De laagste getallen geven exact getelde aantallen, de hoogste eventuele extrapolatie omdat niet alle biotoop kon worden belopen.

	<u>Manfredonia</u>	<u>Zapponeta</u>	<u>Margheritha</u>
Fuut	8-10	1	
Dodaars	27	18	
Woudaapje	2	2	
Kwak		2	
Purperreiger	5-10	(7)	
Kleine Zilverreiger	(30)		
Blauwe reiger	(4)	(2-4)	
Koereiger	(1)		
Ralreiger	(12)	7	
Wilde Eend	1		
Smient	3	1	
Krakeend	1	1	
Witoogeend	2	1-2	
Zomertaling	4	2	
Wintertaling	1		
Waterhoen	27-40	20-25	
Meerkoet	45-60	16	
Bosruiter	(14)	(2)	
Bontbekplevier			1
Strandplevier		3	11-30
Kluut			5-10
Steltkluut	9-14	(1)	
Vorkstaartplevier	(2)	11	
Dwergstern		(2)	50-70
Grote Karekiet	127-200	82	
Kleine Karekiet	141-200	22	
Cetti's Zanger	55	-	
Zwartkoprietzanger	1		
Waaierstaartrietszanger	32	44	1
Baardmannetje	28	3	
Buidelmees	5-8	2	

In tabel 1 zijn de aantallen waarschijnlijke/zekere en mogelijke broedvogels voor deze drie gebieden vermeld. De criteria gehanteerd voor het bepalen van de broedvogels, zijn dezelfde als gebruikt bij het SOVON broedvogelproject. Alleen de watervogels zijn in de tabel opgenomen. Omdat geboomte in deze moerassen ontbreekt, is het totaal aantal broedvogels niet veel hoger.

Hier en daar broeden Nachtegaal, Orpheusspotvogel, Bonte Kraai en Ekster. Algemener vogels langs de randen zijn open-terrein soorten als Roodborsttapuit, Grauwe Gors, Gele Kwikstaart en Veldleeuwerik.

In de onmiddellijke omgeving werden als meest bijzondere soorten Kwartel, Slangenarend, Kleine Klaptekster en Roodkopklauwier waargenomen. In het algemeen zijn de landbouwgebieden bepaald soortenarm, en naar de Kievit die hier heeft gebroed (1) werd vergeefs uitgekeken.

Interessant is de verhouding van de aantallen kleine zangvogels. Grote en Kleine Karekiet geven de toon aan; Rietgors, Rietzanger en Bosrietzanger ontbreken. De Rietgors en Bosrietzanger zijn echter in de Po-vlakte wel vrij algemeen, maar ook daar geven de beide Karekieten de toon aan. Waaiersaarrietzanger en Cetti's Zanger zijn in Italië niet gebonden aan water, en zijn in de kuststrook op veel plaatsen aan te treffen. Voor de meeste soorten zijn de reservaten echter één van de weinige plaatsen waar kan worden gebroed omdat overal elders het biotoop ontbreekt.

Doortrekkende wintervogels waren eind mei uiteraard niet veel meer aanwezig.

Op de door de hitte zinderende zoutpannen liepen in totaal een 400 kleinere steltlopers, waaronder 20 Bonte, 90 Kleine en 18 Krombekstrandlopers.

In de trektijd moeten hier flinke aantallen kunnen voorkomen, mede omdat tussen dit gebied en de 500 km noordelijker gelegen Po-vlakte geen andere geschikte gebieden zijn.

Verder werden ongeveer 250 niet-broedende Meerkoeten gezien, enkele tientallen Kemphanen en wat Groenpootruiters.

In de omgeving en in de moerassen werden in totaal 190 Zwartkopmeeuwen, 160 Kokmeeuwen (voor beide soorten geen adulte vogels), 210 Geelpootzilvermeeuwen, 3 Lachsterns en 3 Witwangsterns geteld.

Wat de watervogels betreft zouden de twee meren ten noorden van de Gargano ook interessant kunnen zijn. Helaas bleek van de oeverlanden alleen een zeer smalle strook biezten en enkele plukjes riet te zijn gespaard. Watervogels ontbraken, zelfs futen, eenden en meerkoeten.

Na twee dagen kijken, bestond de oogst uit één Steltkluut en één overtrekkende Zilverplevier en 30 Zilvermeeuwen.

Dit illustreert de situatie in Nederland goed, waar ook in gebieden die voor watervogels lang niet de beste zijn (Tjeukemeer) al een heleboel te zien is.

In Italië valt kennelijk alleen in de beste gebieden iets te zien.

Onwillekeurig denkt men dan aan plaatselijke overbejaging: op het Lago di Lesina waren tientallen "rieteilandjes", ankerplaatsen voor roeiboten om uit te schieten.

De Po-vlakte bleek enkele goede terreinen te hebben, met name bij Comacchio ten noorden van Ravenna. Hier was een reservaat gemaakt door een poldertje onder water te zetten. Enkele restanten van boerenschuren stonden onder water, zoals in 1953 bij de watersnoodramp.

Vermeldenswaard zijn enkele paren Grauwe Kiekendief, Dodaars en Fuut, 70 paar Vissdieffjes en vrijwel alle steltlopers, waaronder een Poelruiter, twee Grauwe Franjepoten en twaalf Grutto's. Totaal leverde Italië 156 soorten op.

Literatuur:

1. P. Brichetti (1978) Guida Degli uccelli nidificanti in Italia.
2. Touring Club Italiano (1976) Carta automobilistica no. 18 (schaal 1 : 200000).

Met dank aan Richard Vaughan voor het verstrekken van informatie.